

Strasbūras, 2018 10 23
COM(2018) 703 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS VADOVŲ
TARYBAI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ
KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI**

Subsidiarumo ir proporcingumo principų vaidmens stiprinimas formuojant ES politiką

{COM(2018) 490} - {COM(2018) 491}

Subsidiarumo ir proporcingumo principų vaidmens stiprinimas formuojant ES politiką

Noriu, kad Sąjunga labiau rūpintųsi svarbiausiais dalykais, tęsdama šios sudėties Komisijos jau pradėtus darbus. Neturėtume kištis į kasdienį europiečių gyvenimą ir reguliuoti kiekvieno aspekto. Turėtume daugiau dėmesio skirti svarbiems dalykams. Neturėtume užversti naujomis iniciatyvomis ar siekti vis daugiau kompetencijos. Kompetenciją, kai prasminga, turime grąžinti valstybėms narėms.

Komisijos Pirmininkas Jeanas-Claude'as Junckeris, 2017 m. pranešimas apie Sąjungos padėtį

1. ĮVADAS

Šios sudėties Komisija sutelkia dėmesį į svarbius klausimus. Ji veikia remdamasi faktais grindžiamo politikos formavimo ir geresnio reglamentavimo principais. Ji pasiūlė glaustas darbo programas, kuriose daugiausia dėmesio skiriama Pirmininko J.-C. Junckerio dešimčiai prioritetų. Šios sudėties Komisija pabrėžė, kad reikia daugiau dėmesio skirti dideliems darbams ir mažiau – mažiems.

Subsidiarumas ir proporcingumas yra pagrindiniai Komisijos geresnio reglamentavimo darbotvarkės elementai, kuriais remdamasi Komisija rengia savo politikos pasiūlymus. Šios sudėties Komisija dėjo daug pastangų, kad reglamentavimas būtų geresnis, ir toks reglamentavimas jau tampa įprasta Komisijos darbo praktika. Formuojant politiką – prieš pasiūlant naujus teisės aktus – deramai atsižvelgiama į įgytą patirtį ir suinteresuotųjų šalių bei pilietinės visuomenės nuomones. Komisijos pastangas neseniai pripažino Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO): jos nuomone, Komisija yra viena iš geriausiai¹ gerosios reglamentavimo praktikos besilaikančių institucijų. Tačiau ant laurų neužmiegame. Dabar Komisija vertina 2015 m. gegužės mėn. pradėtų reformų rinkinį, apimančio visą politikos ciklą, įgyvendinimo pažangą. Reformomis buvo siekiama padidinti ES sprendimų priėmimo proceso atvirumą ir skaidrumą, pagerinti naujų teisės aktų kokybę (atliekant geresnį teisės aktų projektų ir teisės aktų pakeitimų poveikio vertinimą) ir skatinti nuolatinę ir nuoseklią galiojančių ES teisės aktų peržiūrą. Vertinant taikomą geresnio reglamentavimo metodą dėmesys bus skiriamas tolesniam mūsų geresnio reglamentavimo politikos tobulinimui, be kita ko, susijusiam su subsidiarumo ir proporcingumo principų taikymu.

Taikomas geresnio reglamentavimo metodas vertinamas kartu svarstant Europos ateitį: šia tema 2017 m. kovo mėn. Komisija pateikė baltąją knygą. Joje pateikti penki scenarijai, parodantys, kokia Europa galėtų būti 2025 m., ir pradėtas atitinkamas procesas: surengta per 2 000 viešų renginių, kad europiečiai galėtų išsakyti nuomonę apie savo Sąjungos ateitį. Komentuodamas šią diskusiją 2017 m. pranešime apie Sąjungos padėtį, Pirmininkas J.-C. Junckeris pateikė demokratiškesnės Sąjungos, grindžiamos laisvės, lygybės ir teisinės valstybės principais, viziją. Siekdamas pažangos jis įsteigė Subsidiarumo ir proporcingumo darbo grupę, kad ji kritiškai įvertintų visas politikos

¹ OECD Regulatory Policy Outlook 2018 (EBPO 2018 m. reglamentavimo politikos perspektyva), <https://www.oecd.org/governance/oecd-regulatory-policy-outlook-2018-9789264303072-en.htm>.

sritis ir taip užtikrintų, kad Sąjunga veiktų tik tais atvejais, kai jos veiksmai suteikia pridėtinės vertės, ir visų pirma labiau atsižvelgtų į 4 scenarijų „Kaip nuveikti mažiau, bet efektyviau“², pagal kurį Sąjungos riboti ištekliai būtų skiriami mažesniai skaičiui veiksmų, o politiniai prioritetai būtų įgyvendinami veiksmingiau.

Komisija jau padarė pažangą ieškodama būdų, kaip veiksmingiau įgyvendinti Sąjungos politiką veikiant mažiau Sąjungos lygmeniu ir daugiau nacionaliniu lygmeniu. Šiandien daugiau kaip 97 proc. valstybės pagalbos priemonių įgyvendinama tiesiogiai nacionaliniu, regioniniu ar vietos lygmeniu, remiantis aiškiai apibrėžtais kriterijais ir nereikalaujant išankstinio Komisijos pritarimo. Nacionalinės konkurencijos institucijos dėl joms suteiktų įgaliojimų nuo 2004 m. taip pat priėmė maždaug 85 proc. antimonopolinių vykdymo užtikrinimo sprendimų. Siūlomu bendros žemės ūkio politikos paprastinimu pripažįstama vietos sąlygų įvairovė Sąjungoje ir nacionalinėms valdžios institucijoms grąžinama atsakomybė įgyvendinti veiksmingus ir pritaikytus sprendimus, kuriais remiamas žemės ūkis ir aplinka.

Žvelgiant į ateitį, Komisijos veikloje reikėtų dar labiau įtvirtinti požiūrį, kurio laikėsi šios sudėties Komisija. Juo turėtų būti remiamasi tebevykstant svarstymams, kiek ES turi reguliuoti piliečių kasdienį gyvenimą arba jo nereguluoti. Atsižvelgiant į tai, šiame komunikate išdėstoma, kaip formuojant ES politiką reikėtų stiprinti subsidiarumo ir proporcingumo principų vaidmenį. Visų pirma jame parodoma, kokių tolesnių priemonių Komisija imasi įgyvendindama darbo grupės rekomendacijas, taip pat pabrėžiama, kuriose srityse kitoms šalims reikia imtis veiksmų. 2019 m. pirmąjį pusmetį vertindama taikomą geresnio reglamentavimo metodą, Komisija ketina patikslinti detales, kai išklausus visų šalių, kurioms rūpi geresnis reglamentavimas, nuomones.

2. SUBSIDIARUMO IR PROPORCINGUMO SVARBA

Subsidiarumo principas – visų Sąjungos lygmens veiksmų pagrindas. Pagal Sutartis valstybės narės perdavė Sąjungai tam tikrą kompetenciją, o subsidiarumo principas reglamentuoja, kaip ja naudojamosi. Srityse, kurios nepriklauso Sąjungos išimtinai kompetencijai, Sąjunga veikia tik tuo atveju, kai siekiamų tikslų valstybės narės negali deramai pasiekti centriniu ar regioniniu ir vietos lygmenimis, o dėl numatomo veiksmo masto ar poveikio jo tikslus galima geriau pasiekti Sąjungos lygmeniu.

Patikrinti, kaip laikomasi šio principo, iš esmės yra politinis klausimas, pavestas ES politinėms institucijoms ir nacionaliniams parlamentams. Atsižvelgdamas į tai, Pirmininkas J.-C. Junckeris savo politinėse gairėse³ pabrėžė, kaip svarbu stiprinti ryšius su nacionaliniais parlamentais, – tai vienas iš būdų priartinti Sąjungą prie jos piliečių. Sutarčių protokoluose Nr. 1 ir 2 nustatytas nacionalinių parlamentų vaidmuo Sąjungoje ir jiems suteikiami įgaliojimai tikrinti subsidiarumą⁴. Visų pirma Komisijos pasiūlymas dėl teisėkūros procedūra priimamo akto turi būti perduotas nacionaliniams parlamentams, kad jie per aštuonias savaites pateiktų pagrįstą nuomonę, ir kiekvienam nacionaliniam

² Baltosios knygos 4 scenarijus „Kaip nuveikti mažiau, bet efektyviau: ES 27 siekia vienose politikos srityse nuveikti daugiau ir sparčiau, o kitose – mažiau“, https://ec.europa.eu/commission/white-paper-future-europe_lt.

³ Kandidato į Europos Komisijos pirmininko postą Jeano-Claude'o Junckerio politinės gairės būsimai Europos Komisijai, 2014 m. liepos 15 d.

⁴ Žr. Europos Sąjungos sutarties 12 straipsnį ir Europos Sąjungos sutarties bei Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo protokolus Nr. 1 ir 2.

parlamentui skiriami du balsai. Jeigu bendra jų balsų suma viršija tam tikrą ribą⁵, Komisija privalo peržiūrėti savo pasiūlymą ir paaiškinti, kodėl ir toliau jo laikosi, jį pakeičia arba atsiima. Tais atvejais, kai dėl pasiūlymo, kuriam taikoma įprasta teisėkūros procedūra, surenkama paprasta nacionalinių parlamentų balsų dauguma, Komisija turi pagrįsti, kodėl ji ir toliau laikosi savo pasiūlymo (jeigu jo neatsiima arba nepakeičia), o Europos Parlamentas ir Taryba turi įvertinti, ar jis atitinka subsidarumo principą. Jeigu paprastoji Europos Parlamento narių dauguma arba 55 proc. Tarybos narių nustato, kad pasiūlymu pažeidžiamas subsidarumo principas, pasiūlymas toliau nebenagrinėjamas. Sprendimus dėl ieškinių, susijusių su subsidarumo principo pažeidimu, kuriuos pateikė valstybės narės (arba apie kuriuos jos pranešė savo nacionalinių parlamentų vardu) arba Regionų komitetas tais atvejais, kuriais su juo turi būti konsultuojamasi pagal Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, priima Teisingumo Teismas.

Subsidarumo principo esmė – nustatyti geriausią valdymo lygmenį politikai formuoti ir įgyvendinti. Sąjunga turėtų veikti tik tais atvejais, kai tai būtina, ir tose srityse, kuriose ji gali suteikti aiškos naudos, viršijančios tai, ką būtų galima pasiekti nacionalinio, regioninio ar vietos lygmens priemonėmis. Galima ES lygmens veiksmų pridėtinė vertė ir ES neveikimo kaina (dažnai vadinama Europos masto veiksmų nebuvimo kaina) yra glaudžiai susijusios sąvokos⁶. Politinis vertinimas, ar tam tikra ES politikos priemonė turi pridėtinę vertę, laikui bėgant gali keistis, atsižvelgiant į to meto politikos prioritetus.

Subsidarumas dažnai apibūdinamas kaip pasirinkimas: imtis ES lygmens veiksmų arba iš viso jokių veiksmų nesiimti. Šis tvirtinimas neteisingas. Subsidarumas reiškia, kad paliekama galimybė tinkamiausiu valdymo lygmeniu prisiimti atsakomybę veikti. Valstybės narės taip pat gali laisvai veikti, kai Sąjunga nesiima veiksmų, o veikti gali reikėti visais atitinkamos politikos valdymo lygmenimis. Apskritai, Komisijos atliekamuose vertinimuose bus nagrinėjama su kiekviena nauja iniciatyva susijusių problemų ir poveikio svarba ES.

Pagal proporcingumo principą Sąjungos lygmens veiksmų turinys ir forma neturi neviršyti to, kas būtina siekiant užsibrėžtų tikslų⁷. Protokole Nr. 2 išsamiau išdėstyti teisės aktų projektų proporcingumo reikalavimai⁸. Bet kokia finansinė ar administracinė našta, kuri tenka Sąjungai, nacionalinėms vyriausybėms, vietos ir regioninėms valdžios institucijoms ir ekonominės veiklos vykdytojams, turi būti kuo mažesnė ir atitikti siekiamus tikslus. Komisijos nuomone, tai reiškia, kad mūsų plataus užmojo politiką reikia įgyvendinti kuo paprasčiau bei pigiau ir vengti nereikalingo biurokratizmo. Kitaip tariant, reikia kruopščiai suderinti siūlomos priemonės mastą su tuo, ko siekiama. Proporcingumas yra kertinis Komisijos geresnio reglamentavimo politikos ir jos Reglamentavimo kokybės programos akmuo. Galutinius sprendimus dėl proporcingumo priima Teisingumo Teismas. Jis taip pat gali panaikinti aktus, kuriais, jo nuomone, šis principas pažeidžiamas.

⁵ Geltonoji kortelė atitinka vieną trečdalį visų balsų arba vieną ketvirtadalį visų balsų laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės klausimais (SESV 76 straipsnis). Oranžinė kortelė atitinka paprastąją balsų daugumą.

⁶ Žr., pavyzdžiui, „Mapping the cost of Non-Europe, 2014-19“ („Išlaidų dėl ES masto veiksmų nebuvimo nustatymas, 2014–2019 m.“); [http://www.europarl.europa.eu/thinktank/lt/document.html?reference=EPRS_STU\(2017\)603239](http://www.europarl.europa.eu/thinktank/lt/document.html?reference=EPRS_STU(2017)603239).

⁷ Europos Sąjungos sutarties 5 straipsnis.

⁸ Protokolo Nr. 2 5 straipsnis.

Atsižvelgdama į teisingo abiejų principų⁹ taikymo svarbą ir į savo glaudžius santykius su nacionaliniais parlamentais, Komisija skelbia metinę ataskaitą dėl šių abiejų principų. Kartu su šiuo komunikatu pateikiama 2017 m. metinė ataskaita „Europos Komisijos ir nacionalinių parlamentų santykiai“ ir metinė 2017 m. subsidiarumo ir proporcingumo principų taikymo ataskaita.

3. SUBSIDIARUMAS IR PROPORCINGUMAS – PAGRINDINIAI GERESNIO REGLAMENTAVIMO ASPEKTAI

Subsidiarumas ir proporcingumas yra svarbiausi Komisijos požiūrio į geresnį reglamentavimą, pagrįstą trimis pagrindiniais procesais: bendru vertinimu, poveikio vertinimu ir konsultacijomis su suinteresuotosiomis šalimis, elementai. Šios sudėties Komisija skyrė daug išteklių, kad patobulintų savo požiūrį. Subsidiarumo ir proporcingumo vertinimą taip pat pastebimai pagerino šie pokyčiai:

- Komisija padidino savo darbo skaidrumą, teisėtumą ir atskaitomybę. Interneto svetainė „Dalyvaukite teisėkūros darbe“ suteikia galimybę suinteresuotosioms šalims per visą politikos ciklą¹⁰ visapusiškai dalyvauti Komisijos darbe: teikti grįžtamąją informaciją apie pirmines idėjas ir pastabas dėl Komisijos priimtų pasiūlymų ir deleguotųjų bei įgyvendinimo aktų projektų ir t. t.
- Dėl svarbių iniciatyvų vykdomos viešos konsultacijos, o svarbiausios iš jų vykdomos visomis oficialiosiomis kalbomis.
- 2015 m. gegužės mėn. Komisija parengė pirmąsias integruotas geresnio reglamentavimo gaires, o 2017 m. jas visiškai atnaujino. Šiomis gairėmis ir priemonėmis Komisijos tarnybos remiasi savo darbe per visą politikos ciklą¹¹ ir jomis remiantis peržiūrėtos subsidiarumo ir proporcingumo vertinimo rekomendacijos. Jos skelbiamos siekiant paskatinti Europos Parlamentą, Tarybą ir kitas suinteresuotąsias šalis aktyviau dalyvauti formuojant Sąjungos politiką.
- Sudaryta nauja Reglamentavimo patikros valdyba¹² – trys jos nariai įdarbinti ne iš Europos institucijų. Ši nepriklausoma valdyba tikrina poveikio vertinimų ir atrinktų galiojančių teisės aktų vertinimų kokybę ir visas savo nuomones skelbia viešai. Iš esmės reikia, kad valdyba pateiktų teigiamą nuomonę dėl poveikio vertinimo. Kitu atveju Komisija turi viešai paaiškinti, kodėl ji nusprendė į nuomonę neatsižvelgti. Viena iš dažniausių priežasčių, dėl kurių pateikiamos neigiamos nuomonės, yra subsidiarumo ir proporcingumo analizės trūkumai¹³.

⁹ Pagal Protokolo Nr. 2 9 straipsnį reikalaujama, kad Komisija pateiktų metinę Europos Sąjungos sutarties 5 straipsnio taikymo ataskaitą.

¹⁰ „Dalyvaukite teisėkūros darbe“, https://ec.europa.eu/info/law/contribute-law-making_lt.

¹¹ https://ec.europa.eu/info/better-regulation-guidelines-and-toolbox_lt

¹² https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/regulatory-scrutiny-board_lt

¹³ Žr. Reglamentavimo patikros valdybos 2017 m. metinės ataskaitos 20 psl., https://ec.europa.eu/info/publications/regulatory-scrutiny-board-annual-report-2017_en.

- REFIT platformos¹⁴ ekspertai padeda Komisijai rasti sprendimų, kaip supaprastinti galiojančius teisės aktus. Platformos ekspertai, padedami Regionų komiteto atstovo, priėmė daugiau kaip 80 nuomonių.
- 2016 m. balandžio mėn. Europos Parlamentas, Taryba ir Europos Komisija pasirašė naują Tarpinstitucinį susitarimą dėl geresnės teisėkūros¹⁵. Jis apima visus geresnio reglamentavimo aspektus, be kita ko, subsidiarumą ir proporcingumą, teisėkūros procedūros skaidrumą, deleguotųjų aktų naudojimą ir metinį bei daugiametį politinių prioritetų programavimą.

Pradėjus taikyti šias geresnio reglamentavimo priemones, pateikta proporcingesnių teisės aktų pasiūlymų¹⁶. Taip pat labai svarbu, kad ES teisė būtų veiksmingai taikoma ir kad numatyta jos nauda būtų jaučiama praktiškai. Poveikio ir kiti vertinimai padeda užtikrinti veiksmingą įgyvendinimą. Juos papildo strategiškesnis požiūris¹⁷ į ES teisės įgyvendinimą ir vykdymo užtikrinimą, be kita ko, padedant valstybėms narėms tinkamai įgyvendinti ES teisę ir vykdant pažeidimų nagrinėjimo procedūras, susijusias su sisteminėmis problemomis, kai Komisijos vykdymo užtikrinimo veiksmai gali iš tiesų pakeisti padėtį.

Dabar Komisija vertina, kaip ši geresnio reglamentavimo politika veikia, ir aktyviai siekia sužinoti visų suinteresuotųjų šalių nuomones¹⁸. Vertinant taikomą geresnio reglamentavimo metodą bus siekiama nustatyti, ar ir kaip galima veiksmingiau ir efektyviau panaudoti mūsų geresnio reglamentavimo priemones, be kita ko, stiprinti subsidiarumo ir proporcingumo vaidmenį formuojant mūsų politiką.

Subsidiarumo ir proporcingumo ir veikimo mažiau, bet efektyviau darbo grupės ataskaita

Darbo grupę sudarė Regionų komiteto ir nacionalinių parlamentų nariai. Ji nagrinėjo subsidiarumo ir proporcingumo vaidmenį institucijų darbe, vietos ir regioninių valdžios institucijų vaidmenį formuojant ES politiką ir tai, ar atsakomybę už politikos sritis arba kompetenciją galima būtų palikti ar grąžinti valstybėms narėms. Remdamasi daugelio dalyvaujančių suinteresuotųjų šalių indėliu, viso labo per šešis mėnesius darbo grupė parengė išsamius ir konkrečius atsakymus į šiuos klausimus¹⁹.

Darbo grupės ataskaitoje pateikiamos devynios rekomendacijos ir nurodomi įvairūs veiksmai, galintys padėti jas įgyvendinti. Rekomendacijos apima Komisijos politikos

¹⁴ Ši 2015 m. sukurta platforma padeda paprastinti ES teisę ir mažinti nereikalingą reglamentavimo našą – tai naudinga pilietinei visuomenei, įmonėms ir valdžios institucijoms. Jos ekspertai, atsižvelgdami į suinteresuotųjų šalių pasiūlymus, teikia rekomendacijas Komisijai. Žr. https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/evaluating-and-improving-existing-laws/refit-making-eu-law-simpler-and-less-costly/refit-platform_lt.

¹⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=OJ:L:2016:123:TOC>

¹⁶ Pavyzdžiui, žr. Komunikato COM(2017) 651 final, „Baigiant įgyvendinti geresnio reglamentavimo darbotvarkę: geresni sprendimai duoda geresnių rezultatų“, 1 langelį, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0651&qid=153422222777&from=EN>.

¹⁷ C(2016) 8600, „ES teisė: Geresnis taikymas – geresni rezultatai“, 2016 12 21.

¹⁸ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/initiatives/ares-2018-2332204_en

¹⁹ https://ec.europa.eu/commission/priorities/democratic-change/better-regulation/task-force-subsidiarity-proportionality-and-doing-less-more-efficiently_lt#report

rengimo procesus, nacionalinių parlamentų vaidmenį tikrinant Komisijos pasiūlymus ir teisėkūros procedūrą.

Pagrindinės išvados:

- reikia naujų darbo būdų, kad būtų galima rengti geresnius teisės aktus, grindžiamus subsidiarumo ir proporcingumo principais per visą politikos ciklą;
- reikalingas aktyvesnis subsidiarumas²⁰, kuriuo suteikiamas svaresnis balsas vietos ir regioninėms valdžios institucijoms bei nacionaliniams parlamentams ir kuriuo skatinama atsakomybė už Sąjungos veiklą;
- Sąjunga turėtų veiksmingiau naudoti savo išteklius ir nustatyti, kuriems savo veiksmams teikia pirmenybę, tačiau nėra priežasčių, dėl kurių reikėtų perdeleguoti Sutartyje nustatytą kompetenciją ar visas politikos sritis valstybėms narėms.

Darbo grupės rekomendacijos pateikiamos šio komunikato priede. Dauguma rekomendacijų susijusios su praktiniu geresnio reglamentavimo taikymu. Įgyvendindama platesnio užmojo geresnio reglamentavimo darbotvarkę, Komisija pritaria darbo grupės pateiktai analizei dėl būtinybės stiprinti subsidiarumo ir proporcingumo principų taikymą formuojant ES politiką. Labai svarbu, kad 41 nacionalinių parlamentų rūmai, 74 regioninės teisėkūros asamblėjos, 280 regionų ir 80 000 vietos valdžios institucijų, kuriems pirmiesiems tenka įgyvendinti ES teisės aktus, aktyviau dalyvautų politikos formavimo procese. Aktyvus subsidiarumas ir naujas bendradarbiavimo su šiais subjektais būdas padės įgyvendinti veiksmingą politiką ir kartu stiprins supratimą ir atsakomybę už Sąjungos veiklą.

4. VEIKSMAI, KURIAIS SIEKIAMA SUSTIPRINTI SUBSIDIARUMO IR PROPORCINGUMO VAIDMENĮ

Komisija atidžiai išnagrinėjo darbo grupės ataskaitą ir išskyrė toliau išvardytas sritis, kuriose būtina imtis veiksmų.

4.1. Bendro subsidiarumo ir proporcingumo supratimo skatinimas

Nors visi ES politikos formavimo dalyviai privalo laikytis subsidiarumo ir proporcingumo principų, nėra bendros apibrėžties, kuria būtų remiamasi kiekvienos institucijos darbe. Sutarčių protokole Nr. 2 dėl subsidiarumo ir proporcingumo nebėra pavyzdinių kriterijų, kurie kartą buvo pateikti panašiam prie Amsterdamo sutarties pridėtam protokole.

2015 m. gegužės mėn. Komisija paskelbė pirmąsias integruotas geresnio reglamentavimo įgyvendinimo gaires. Šios gairės apima visą politikos ciklą, be kita ko, subsidiarumo ir proporcingumo vertinimą²¹. Į šias gaires jau įtraukti kriterijai, kurie iš pradžių buvo

²⁰ Terminą „aktyvus subsidiarumas“ vartojo darbo grupė, pažymėdama aktyvesnį bendradarbiavimą su visomis suinteresuotosiomis šalimis ir vietos bei regioninėmis valdžios institucijomis per visą politikos ciklą. Žr. darbo grupės ataskaitos 8–9 psl.

²¹ Žr. Priemonę Nr. 5 dėl teisinio pagrindo, subsidiarumo ir proporcingumo, https://ec.europa.eu/info/files/better-regulation-toolbox-5_en.

nustatyti Amsterdamo sutartyje. Darbo grupė pasisakė už subsidiarumo ir proporcingumo vertinimo ir struktūrinio rezultatų pateikimo priemonę (toliau – lentelė)²². Priemonė pateikiama šio komunikato priede. Kol kas Komisija savo vertinimų rezultatų lentelės pavidalu neteikia, tačiau ateityje ji ketina įtraukti lentelę į geresnio reglamentavimo gaires ir ją naudoti kartu su pasiūlymais dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų teikdama poveikio bei kitus vertinimus ir aiškinamuosius memorandumus. Šie pasiūlymai perduodami Europos Parlamentui, Tarybai, nacionaliniams parlamentams ir (prireikus) konsultaciniams komitetams kiekvienos teisėkūros procedūros pradžioje.

Komisija pažymi, kad tiek Europos Parlamentas, tiek Taryba pripažįsta subsidiarumo svarbą savo darbo tvarkos taisyklėse ir kad abi institucijos yra įsipareigojusios visapusiškai atsižvelgti į Komisijos poveikio vertinimą vykstant teisėkūros procedūrai²³. Visą vertinimo lentelės naudą galima gauti tik tada, kai ja naudojasi visos sprendimų priėmimo procese dalyvaujančios šalys. Dabar Europos Parlamentas ir Taryba turi spręsti, ar vykstant teisėkūros procedūrai turėtų būti papildomai, konkrečiai ir sistemingai nagrinėjami subsidiarumo ir proporcingumo klausimai. Dažnai būtent teisės aktų leidėjai iš esmės pakeičia Komisijos pasiūlymus, tačiau šių pakeitimų poveikis ir subsidiarumo bei proporcingumo klausimai vertinami retai. Komisija ragina teisės aktų leidėjus veiksmingiau vykdyti įsipareigojimus rengti savo siūlomų esminių pakeitimų poveikio vertinimus²⁴. Be to, Komisija mano, kad nacionaliniai parlamentai turėtų naudoti pirmiau pateiktą vertinimo lentelę ir prireikus ją pritaikyti savo tikslams. Komisija mano, kad tai turės didesnę poveikį jų pagrįstoms nuomonėms, bet nesutrukdys joms savo nuomonėse kelti kitų probleminių klausimų, kurie nėra susiję su subsidiarumu ir proporcingumu.

Komisijos nuomone, daugeliu atvejų kiekviena valstybė narė teisėkūros procedūros metu turėtų geriau pristatyti nacionalinių ir regioninių parlamentų, taip pat vietos ir regioninių valdžios institucijų nuomones. Šių administracinių lygmenų subjektai yra glaudžiausiai susiję su faktiniu teisės aktų įgyvendinimu ir čia sukaupia daug pasidalytinios patirties. Nors teisės aktų leidėjai sprendžia, ar tikslinga įtraukti vietos ir regioninių valdžios institucijų atstovus į teisėkūros procedūrą, Komisija mano, kad, padidinus teisėkūros procedūros skaidrumą, būtų galima padidinti vietos ir regioninių valdžios institucijų bei plačiosios visuomenės informuotumą ir dalyvavimą. Komisija remia dedamas pastangas padaryti teisėkūros procedūrą skaidresnę ir prieinamesnę tobulindama svetainę „EUR-Lex“²⁵ ir laikydamasi Tarpinstitucinio susitarimo dėl geresnės teisėkūros (pavyzdžiui, sukurdamą bendrą teisės aktų duomenų bazę). Atsižvelgiant į naujausią Teisingumo Teismo praktiką²⁶ ir ombudsmeno išvadas dėl trišalių dialogų skaidrumo vykdomos

²² Lentelėje pateikiami klausimai ir problemos, kuriais remiantis būtų galima analizuoti subsidiarumą ir proporcingumą. Ja Komisija naudotųsi proporcingai, įgyvendindama geresnio reglamentavimo darbotvarkę ir atsižvelgdama į tai, kad reikia atlikti konkrečiam pasiūlymui proporcingą analizę.

²³ Europos Parlamento, Europos Sąjungos Tarybos ir Europos Komisijos tarpinstitucinio susitarimo dėl geresnės teisėkūros 14 punktas, OL L 123, 2016 4 16, p. 1–14, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2016.123.01.0001.01.ENG.

²⁴ Tarpinstitucinio susitarimo dėl geresnės teisėkūros 15 punktas.

²⁵ „EUR-Lex“ yra interneto svetainė, kurioje galima nesunkiai rasti ES teisės aktus. Joje informacija, įskaitant sutartis, teisės aktus, tarptautinius susitarimus, parengiamuosius aktus, teisėkūros procedūras, teismų praktiką, Parlamento klausimus ir daug kitų rūšių dokumentų, pateikiama 24 kalbomis, <https://eur-lex.europa.eu/homepage.html>.

²⁶ Sprendimas De Capitani / Parlamentas, T–540/15; <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d2dc30ddfb6ef4af4df246c6a5689c>

priemonės padidins skaidrumą ir padės visoms suinteresuotosioms šalims dalyvauti demokratiame sprendimų priėmimo procese. Komisija yra pasirengusi konstruktyviai dirbti šį darbą.

Bet kuriuo atveju, vykdydama savo įsipareigojimus pagal Tarpinstitucinį susitarimą dėl geresnės teisėkūros, Komisija ir toliau supažindins teisės aktų leidėjus su grįžtama informacija, kurią ji gauna apie savo pasiūlymus, be kita ko, iš vietos ir regioninių valdžios institucijų.

Komisija ketina:

- **į geresnio reglamentavimo gaires įtraukti subsidiarumo ir proporcingumo vertinimo lentelę ir ją naudoti pateikdama savo išvadas poveikio bei kituose vertinimuose ir aiškinamuosiuose memorandumuose;**
- **naudoti lentelę kaip gaires bendraudama su nacionaliniais parlamentais;**
- **per kiekvieną teisėkūros procedūrą geriau supažindinti Europos Parlamentą ir Tarybą su grįžtama informacija, kurią ji gauna apie savo pasiūlymus iš vietos ir regioninių valdžios institucijų.**

4.2. Galimybės atlikti veiksmingesnį tikrinimą suteikimas nacionaliniams parlamentams

Gavę Komisijos pasiūlymą, nacionaliniai parlamentai turi teisę per aštuonias savaites išreikšti susirūpinimą dėl subsidiarumo²⁷. Nustatydama aštuonių savaičių terminą, Komisija jau dabar neįtraukia rugpjūčio mėnesio. Komisija mano, kad taip pat nereikėtų įtraukti laikotarpio nuo Kalėdų iki Naujųjų metų, tačiau dėl to negali nuspręsti vienašališkai, nes bet koks termino pratęsimas taip pat turi poveikį Europos Parlamento ir Tarybos darbui. Komisija ragina teisės aktų leidėjus pateikti nuomonę šiuo klausimu, siekdama pragmatiškai, nedarant poveikio atitinkamoms Sutarties nuostatomis, atsižvelgti į nacionalinių parlamentų pageidavimą.

Metinėje ataskaitoje dėl subsidiarumo ir proporcingumo Komisija pateikia tuos pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų, dėl kurių sulaukė daugiausia pagrįstų nuomonių. Tačiau Komisija sutinka su darbo grupės išvada, kad ji turėtų geriau informuoti apie nacionalinių parlamentų nuomones. Tuo atveju, kai panašius nuogastavimus pareiškia gana daug nacionalinių parlamentų, Komisija ketina parengti bendrą atsakymą, net jeigu nepasiekama geltonosios kortelės riba. Taikant subsidiarumo kontrolės mechanizmą, teisėkūros galią turinčių regioninių parlamentų nuomonės, tiesiogiai siunčiamos Komisijai, taip pat galėtų būti atspindėtos nedarant poveikio pirminiam nacionalinių parlamentų vaidmeniui. Bendrame atsakyme Komisija išdėstytų savo poziciją dėl iškeltų klausimų ir jis būtų kuo greičiau perduotas Europos Parlamentui ir Tarybai, atsižvelgiant į norą nevilkinti teisėkūros procedūros.

Komisija skatina nacionalinius parlamentus konsultuotis su regioniniais parlamentais ir bendradarbiauti ES klausimais. Tai gali padėti geriau informuoti apie regioninių

[7889c65e8f.e34KaxiLc3qMb40Rch0SaxyNchb0?text=&docid=200551&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=100299](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lt/txt/?uri=CELEX%3A12008E%2FPRO%2F02&docid=200551&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=100299).

²⁷ Sutarčių protokolas Nr. 2, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lt/txt/?uri=CELEX%3A12008E%2FPRO%2F02>.

parlamentų nuogastavimus ir geriau įvertinti su subsidiarumu susijusius klausimus, tačiau Komisija pripažįsta, kad toks bendradarbiavimas ir toliau visiškai priklauso nuo konkrečių parlamentų.

Komisija ketina:

- nustatydamą aštuonių savaičių terminą, per kurį nacionaliniai parlamentai turi pateikti pagrįstą nuomonę, toliau neįtraukti rugpjūčio mėnesio;
- kartu su Europos Parlamentu ir Taryba išnagrinėti, ar būtų galima neįtraukti ir Kalėdų bei Naujųjų metų laikotarpio, kaip to ne kartą prašė nacionaliniai parlamentai;
- geriau informuoti apie nacionalinių parlamentų pagrįstas nuomones: prireikus teikti apibendrintus atsakymus ir spręsti jiems rūpimus klausimus bei nustatyti, dėl kurių pasiūlymų pateikiama daugiausia pastabų metinėse ataskaitose dėl subsidiarumo ir proporcingumo.

4.3. Aktyvesnis vietos ir regioninių valdžios institucijų dalyvavimas

Šios sudėties Komisija ne tik aktyviai bendradarbiavo su socialiniais ir ekonominiais partneriais dėl socialinės ir regioninės politikos sričių teisės aktų rengimo ir įgyvendinimo, bet ir įtraukė juos į savo politikos formavimo procesus. Komisija jau aktyviai konsultuojasi su socialiniais partneriais, be kita ko, per Sutartyje nustatytas dviejų etapų konsultacijas socialinės politikos srityje. Prieš pradedant įgyvendinti kiekvieną naują iniciatyvą, skelbiamos veiksmų gairės, kuriose paaiškinama, ką Komisija ketina daryti. Jose skatinama pateikti grįžtamosios informacijos ir jos visoms suinteresuotosioms šalims suteikia galimybę pasirengti įvairiai būsimai konsultacinei veiklai. Dabar viešos konsultacijos vykdomos dėl kiekvienos metinėje darbo programoje įrašytos pagrindinės iniciatyvos, o susiję klausimynai išverčiami į visas oficialiąsias kalbas. Deleguotųjų ir įgyvendinimo aktų projektai taip pat skelbiami internete prieš parengiant jų galutinę redakciją. Teisėkūros proceso pradžioje Komisija teisės aktų leidėjams taip pat perduoda grįžtamąją informaciją, kurią ji gauna apie savo pasiūlymus iš visų suinteresuotųjų šalių (be kita ko, iš vietos ir regioninių valdžios institucijų)²⁸.

Nepaisant šios pažangos, ankstyvuoju politikos formavimo etapu svarbus vietos ir regioninių valdžios institucijų balsas dažnai neišgirstamas. Vietos ir regioninės valdžios institucijos bei regioninės asamblėjos skiriasi nuo kitų suinteresuotųjų šalių, nes joms pirmosioms tenka įgyvendinti Sąjungos teisės aktus. Taigi, visiems reikia dėti daugiau pastangų, kad formuojant politiką būtų geriau atsižvelgiama į minėtų institucijų ir asamblėjų patirtį ir nuomones. Atsižvelgdama į vykdomą taikomo geresnio reglamentavimo metodo vertinimą, Komisija išnagrinės, kaip patikslinti savo klausimynus, kad ten būtų vietos ir regioninėms valdžios institucijoms rūpimų klausimų. Komisija taip pat geriau pristatys vietos ir regioninių valdžios institucijų nuomones savo poveikio bei kituose vertinimuose ir aiškinamuosiuose memorandumuose. Savo ruožtu Komisija ragina vietos ir regionines valdžios institucijas prisijungti prie Komisijos interneto portalą²⁹, kuriame visos suinteresuotosios šalys gali prisidėti prie politikos formavimo. Ji taip pat skelbs svarbias iniciatyvas socialinėje žiniasklaidoje, tačiau vietos

²⁸ Pagal Tarpinstitucinio susitarimo dėl geresnės teisėkūros 33 punktą.

²⁹ https://ec.europa.eu/info/law/contribute-law-making_lt

ir regioninėms valdžios institucijoms atstovaujančios organizacijos turėtų apsvarstyti, kaip jos galėtų paskatinti vietos ir regionines valdžios institucijas dalyvauti.

Komisija ketina:

- iš dalies pakeisti savo geresnio reglamentavimo gaires, kad pabrėžtų, kaip svarbu atsižvelgti į vietos ir regioninių valdžios institucijų nuomones ir patirtį;
- patikslinti savo viešų konsultacijų klausimynus, kad būtų galima įtraukti klausimus, kurie aktualūs vietos ir regioninėms valdžios institucijoms, įskaitant regionines asamblėjas.

4.4. Atitinkamo poveikio vertinimo ir pateikimo gerinimas

Sąjungos teisės aktai gali turėti ypač didelį poveikį vietos ir regionų lygmenimis, taip pat valdžios institucijoms. Komisija parengė teritorinio poveikio vertinimo metodiką³⁰, kurios nuo 2016 m. buvo išbandytos rengiant kelis pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų. Komisija laikosi požiūrio, kad šį poveikį reikia vertinti, kai jis yra svarbus sprendimų priėmimo procesui ir kai tai daryti yra proporcinga (pavyzdžiui, jei yra didelių regionų tarpusavio skirtumų). Komisija ketina šiam klausimui skirti daugiau dėmesio savo gairėse darbuotojams ir, kaip nurodyta pirmiau, poveikio bei kituose vertinimuose ir aiškinamuosiuose memorandumuose aiškiau pateiks savo subsidiarumo (įskaitant ES lygmens veiksmų pridėtinę vertę) ir proporcingumo vertinimą. Tačiau ne visada akivaizdu, kad toks poveikis tikėtinas arba kad yra neapdorotų duomenų, kuriuos reikia išsamiai įvertinti. Esminis teritorinio poveikio vertinimo kokybės gerinimo elementas – aktyvesnis vietos ir regioninių valdžios institucijų dalyvavimas konsultacijose.

Komisija ketina:

- iš dalies pakeisti savo geresnio reglamentavimo gaires, kad pabrėžtų tikrinimo ir teritorinio poveikio vertinimo svarbą;
- poveikio bei kituose vertinimuose ir aiškinamuosiuose memorandumuose aiškiau pateikti savo subsidiarumo, proporcingumo ir informacijos apie tai, kam (ir kaip) daromas poveikis, vertinimą.

4.5. Galiojančių teisės aktų vertinimas pagal subsidiarumo principą

Komisijos parengtos Reglamentavimo kokybės programos (REFIT) tikslas – užtikrinti, kad Sąjungos teisės aktai atitiktų paskirtį, ir, kai įmanoma, juos supaprastinti nesumenkinant jais numatytų tikslų³¹. Šio tikslo siekti Komisijai padeda REFIT platforma. Komisija toliau rengia penkiamečių atnaujinamąjį planą, pagal kurį vertinami visi galiojantys teisės aktai ir turėtų būti įvertinamas kiekvieno teisės akto aktualumas, ekonominis efektyvumas, galimybės jį supaprastinti ir ES lygmens veiksmų pridėtinę vertę. Svarbiausi vertinimai taip pat pridedami prie Komisijos metinės darbo programos.

³⁰ https://ec.europa.eu/info/files/better-regulation-toolbox-33_en

³¹ COM(2017) 651 *final*. „Baigiant įgyvendinti geresnio reglamentavimo darbotvarkę: geresni sprendimai duoda geresnių rezultatų“, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0651&qid=15342222777&from=EN>.

Platformos veikla bus tęsiama iki šios sudėties Komisijos kadencijos pabaigos. Įsiklausysime į platformos narių nuomones ir atidžiai įvertinsime konsultacijų, kurias pradėjome dėl geresnio reglamentavimo su suinteresuotosiomis šalimis, rezultatus. Vis dėlto manome, kad jau yra įtikinamų argumentų pertvarkyti platformą, kad būtų galima kryptingiau spręsti darbo grupės iškeltus klausimus. Pavyzdžiui, išplėsti platformoje nagrinėjamų klausimų spektrą, siekiant sutelkti dėmesį į subsidiarumą, proporcingumą, teisės aktų preskriptyvumą³² ir vietos bei regioninių valdžios institucijų vaidmenį įgyvendinant ES teisės aktus, be to, kad pagrindinis dėmesys paprastai skiriamas paprastinimui. Manome, kad jos sudėtį taip pat reikės pakeisti, kad į ją būtų labiau įtrauktos vietos ir regioninės valdžios institucijos, pavyzdžiui, pakeičiant ekspertus iš valstybių narių. Taip pat būtų galima apsvarstyti tvirtesnes sąsajas su Regionų komiteto darbu ir tinklais. Tačiau sprendimą dėl naujos platformos sukūrimo priims kitos kadencijos Komisija. Šiuo metu Komisija palankiai vertina Regionų komiteto ketinimą sukurti regioninių centrų tinklą, per kurį vietos ir regioninių valdžios institucijų teikiama informacija būtų naudojama formuojant politiką, ir laukia bandomojo projekto, kuriame dalyvauja dvidešimt regionų, rezultatų.

Darbo grupė išreiškė susirūpinimą dėl deleguotųjų ir įgyvendinimo aktų naudojimo tais atvejais, kai Europos Parlamentas ir Taryba Komisijai suteikia įgaliojimus priimti specialias taisykles, kad ES teisės aktai būtų įgyvendinami laiku. Nors pagal Sutarčių protokolo Nr. 2 nuostatas nacionaliniai parlamentai šių aktų netikrina, šios sudėties Komisija gerokai padidino su deleguotaisiais ir įgyvendinimo aktais susijusį skaidrumą³³. Teisės akto projektas paskelbiamas internete likus keturioms savaitėms iki galutinės jo redakcijos parengimo. Dabar visos suinteresuotosios šalys turi galimybę kartu su Komisija prasmingai dalyvauti vertinant kiekvieno teisės akto projekto turinį. Komisija, ateityje vertindama galiojančius teisėkūros procedūra priimamus aktus, užtikrins, kad pagal REFIT programą būtų labiau atsižvelgiama į susijusius deleguotuosius ir įgyvendinimo aktus.

Komisija ketina:

- užtikrinti, kad vertinant galiojančius teisės aktus daugiau dėmesio būtų skiriama subsidiarumui, proporcingumui, teisės aktų preskriptyvumui ir vietos bei regioninių valdžios institucijų vaidmeniui;
- nustatyti REFIT platformos aprėpties ir sudėties pokyčius siekiant ją pertvarkyti ir šiuos klausimus spręsti vertinant taikomą geresnio reglamentavimo metodą;
- užtikrinti, kad atliekant vertinimus būtų sistemingai atsižvelgiama į susijusius deleguotuosius ir įgyvendinimo aktus.

³² Teisės aktų preskriptyvumas susijęs su išsamiomis techninėmis nuostatomis (kurioms pritarė teisės aktų leidėjas), kaip tuos tikslus reikia pasiekti. Nuo to gali priklausyti, kiek nacionalinės, regioninės ir vietos valdžios institucijos turi laisvės tiems teisės aktams įgyvendinti. Žr. prof. M. Dougano pranešimą, pristatytą 2018 m. kovo 15 d. darbo grupės posėdyje, https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/dougan-notes-for-task-force-march-2018_en.pdf.

³³ Deleguotųjų aktų registras, <https://webgate.ec.europa.eu/regdel/#/home>; svetainė „Dalyvaukite teisėkūros darbe“, https://ec.europa.eu/info/law/contribute-law-making_lt.

5. IŠVADOS IR TOLESNI VEIKSMAI. BRĖGENCO KONFERENCIJA

Šios sudėties Komisija pristatė kryptingą ir pagal prioritetus parengtą politinių iniciatyvų programą. Prireikus ji ėmėsi veiksmų svarbiais klausimais. Ji teigiamai vertina svarbią darbo grupės išvadą, kad Sąjunga teikia pridėtinę vertę visose srityse, kuriose ji imasi veiksmų. Tačiau mes – institucijos ir valstybės narės – kada nors turėsime pripažinti, kad su dabar turimais ištekliais nebegalėsime padaryti daugiau, kad pašalintume mums kylančias vis didesnes problemas. Todėl Komisija sutinka su darbo grupės nuomone, kad reikės nustatyti veiklos prioritetus, o išteklius naudoti veiksmingiau. Vienas iš aspektų – kuo anksčiau priimti Komisijos pasiūlymus, susijusius su kito laikotarpio daugiamete finansine programa, nes tai būtina, kad Sąjunga turėtų reikalingų išteklių.

Darbo grupė taip pat pasiūlė naują darbo būdą, pagrįstą aktyviu subsidiarumu, ir dinamiškesnį visų suinteresuotųjų šalių ir visų lygmenų valdžios institucijų dalyvavimą visame politikos cikle. Tai reikštų svarbų Europos Sąjungos politikos proceso pakeitimą, dėl kurio padidėtų jos priimamų teisės aktų kokybė ir teisėtumas. Komisija pristatė pakeitimus, kuriuos ji ketina padaryti atsižvelgdama į darbo grupės išvadas, ir dabar ragina Europos Parlamentą, Europos Vadovų Tarybą, Tarybą, nacionalinius parlamentus, nacionalines vyriausybes ir vietas bei regionines valdžios institucijas apsvarstyti, kaip ketina į juos reaguoti.

Austrijos pirmininkavimo metu lapkričio 15–16 d. Brėgence (Austrija) bus surengta konferencija „*Subsidiarumas kaip Europos Sąjungos kūrimo principas*“. Ši konferencija suteiks galimybę plėtoti prasmingą dialogą dėl subsidiarumo ir proporcingumo principų vaidmens formuojant ES politiką stiprinimo³⁴. Ji taip pat galėtų labai padėti pasirengti kitais metais Sibiu mieste vyksiančiam vadovų aukščiausiojo lygio susitikimui.

Brėgenco konferencijoje nagrinėtini klausimai

- Visos atitinkamos institucijos ir įstaigos turėtų paaiškinti, ar naudos bendrą prie jų poreikių pritaikytą vertinimo lentelę nagrinėdamos Komisijos pasiūlymų subsidiarumo ir proporcingumo aspektus.
- Vietos ir regioninėms valdžios institucijoms atstovaujantis Regionų komitetas turėtų apsvarstyti, kaip šios institucijos galėtų geriau informuoti savo narius apie daugelį galimybių tiesiogiai prisidėti prie ES politikos formavimo. Kitos organizacijos, atstovaujančios vietas ir regioninėms valdžios institucijoms, taip pat galėtų aktyviau vykdyti informuotumo didinimo veiklą.
- Regionų komitetas turėtų sukurti regioninių centrų tinklą, padėsiantį vietas ir regioninių valdžios institucijų patirtį veiksmingiau pritaikyti formuojant ES politiką.
- Europos Parlamentas ir Taryba turėtų išnagrinėti savo siūlomų esminių pakeitimų poveikį ir jų subsidiarumo bei proporcingumo aspektus.
- Europos Parlamentas ir Taryba turėtų sutikti į aštuonių savaitių terminą, per kurį nacionaliniai parlamentai turi pateikti pagrįstą nuomonę, neįtraukti Kalėdų ir Naujųjų metų laikotarpio, kaip to ne kartą prašė nacionaliniai parlamentai.
- Europos Parlamentas ir Taryba turėtų imtis tolesnių veiksmų dėl ombudsmeno rekomendacijų ir naujausios teismų praktikos, kad pagerintų savo procedūrų

³⁴ <https://www.eu2018.at/calendar-events/political-events/BKA-2018-11-16-Subsidiarity-Conf..html>

skaidrumą, ir apsvarstyti galimybę į vykdomą teisėkūros procedūrą įtraukti vietos ir regionines valdžios institucijas.

- Kad būtų galima geriau atsekti teisėkūros procedūrą, Europos Parlamentas ir Taryba turėtų dėti daugiau pastangų drauge su Komisija kurdami bendrą tarpinstitucinę duomenų bazę.
- Nacionalinės valdžios institucijos turėtų išnagrinėti, kaip vietos ir regionines valdžios institucijas veiksmingiau įtraukti į teisėkūros procedūrą.

Po būsimų Europos Parlamento rinkimų ir naujos Komisijos paskyrimo, Europos Parlamentas, Taryba ir Komisija pasikeis nuomonėmis ir nustatys politikos tikslus bei prioritetus³⁵. Kaip bus keičiamasi nuomonėmis, Komisija deramu laiku ketina aptarti trims institucijoms įgyvendinant tarpinstitucinį susitarimą dėl geresnės teisėkūros.

³⁵ Inicijavo Komisija pagal Tarpinstitucinio susitarimo dėl geresnės teisėkūros 5 punktą.